

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Факультет історії, політології та національної безпеки

Кафедра історії України та археології

СИЛАБУС

вибіркового освітнього компонента

**ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧА ТА ПАМ'ЯТКО-ОХОРОННА
ДІЯЛЬНІСТЬ НА ПРАВОБЕРЕЖНІЙ УКРАЇНІ У XVIII - XX СТ.**

**підготовки бакалаврів
спеціальності 032 Історія та археологія
освітньо-професійної програми «Історія, європеїстика, археологія»**

Силабус вибіркового освітнього компонента «Історико-краєзнавча та пам'яткоохоронна діяльність на Правобережній Україні кін. XVIII – поч. XX ст.» підготовки бакалаврів спеціальності 032 Історія та археологія освітньо-професійної програми «Історія, європеїстика, археологія». Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2026. 27 с.

Розробник: Кінд-Войтюк Наталія Василівна, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України та археології

Гарант

доц. Панишко С. Д.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри історії України та археології

Протокол № 2 від 17 серпня 2025 р.

Завідувач кафедри:

проф. Ленартович О.Ю.

І. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна (заочна) форма здобуття освіти	03 Гуманітарні науки 032 Історія та археологія «Історія, європеїстика, археологія» бакалавр	Вибірковий
Кількість годин/кредитів 150/5		Рік навчання 3/4
		Семестр 6-ий/8-ий
		Лекції 10 год./4 год.
		Практичні (семінарські) 20 год./ 6 год.
ІНДЗ: <u>немає</u>		Самостійна робота 110 год./122 год.
		Консультації 10 год. / 18 год.
		Форма контролю: залік
Мова навчання		українська

ІІ. Інформація про викладача

ППП Кінд-Войтюк Наталія Василівна

Науковий ступінь кандидат історичних наук

Вчене звання доцент

Посада доцент кафедри історії України та археології

Контактна інформація (номер мобільного зв'язку, електронна адреса). тел. +38 (066) 351 01 05;

e-mail: Kind-Voytyuk.Nataliya@vnu.edu.ua; kind2017@ukr.net

Дні занять (посилання на електронний розклад). <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi>

III. Опис освітнього компонента

Анотація курсу

Силабус вибіркового освітнього компонента *«Історико-краєзнавча та пам'ятко-охоронна діяльність на Правобережній Україні у XVIII - XX ст.»* складено з урахуванням можливості формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Предметом курсу «Історико-краєзнавча та пам'яткоохоронна діяльність на Правобережній Україні кінця XVIII – початку XX століття» є передумови, закономірності, обставини і зміст початків наукового вивчення різних періодів історії та історико-культурних пам'яток Правобережної України, а саме Київщини, Волині і Поділля, впродовж кінця XVIII – початку XX століття.

Освітній компонент «Історико-краєзнавча та пам'ятко-охоронна діяльність на Правобережній Україні у XVIII - XX ст.» побудовано за тематичним принципом і блоковим викладом. Основні тематичні блоки:

Змістовий модуль 1. Історико-краєзнавча та пам'яткоохоронна діяльність на Правобережній Україні кінця XVIII – першої половини XIX століття.

Змістовий модуль 2. Історико-краєзнавчі та пам'яткоохоронні дослідження на Правобережній Україні другої половини XIX — початку XX століття.

2. Мета і завдання освітнього компонента:

Мета спецкурсу – висвітлити передумови, закономірності, обставини і зміст початків наукового вивчення різних періодів історії та історико-культурних пам'яток Правобережної України, а саме Київщини, Волині і Поділля, впродовж кінця XVIII – початку XX століття. На прикладі конкретних історичних праць, а також діяльності низки регіональних та місцевих історико-пам'яткознавчих товариств, музейних закладів довести, що історичні дослідження Правобережної України, у вказаний період накопичили значний фактологічний матеріал, заклали міцний фундамент подальшого вивчення регіону.

Основними завданнями вивчення ОК є

- дослідити передумови, закономірності, обставини і зміст початків

наукового вивчення різних періодів історії та історико-культурних пам'яток Правобережної України, а саме Київщини, Волині і Поділля, впродовж кінця XVIII – початку XX століття;

- охарактеризувати наукову діяльність українських і польських дослідників з вивчення історії та пам'яток Київщини, Волині і Поділля.
- вивчити діяльність Київського товариства охорони пам'яток старовини і мистецтва, Історичного товариства Нестора-літописця, Петербурзької археологічної комісії і Московського археологічного товариства у дослідженнях історичного минулого і пам'яток Правобережної України;
- проаналізувати застосування реконструктивних робіт для збереження пам'яток зодчества Правобережної України кінця XVIII – початку XX століття .
- формувати у студентів уміння самостійно виявляти, вивчати й аналізувати історичні процеси, події та явища;
- виховувати у студентів почуття патріотизму, пошани до історичного минулого українського народу, його культури та пам'яток старовини.

Формування компетентностей

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та значення у розвитку суспільства, техніки і технологій.

ЗК4. Здатність до міжособистісної взаємодії та роботи у команді у сфері професійної діяльності, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня.

ФК4. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею в професійній діяльності; використовувати цифрові ресурси і технології в освітньому процесі.

ПК5. Здатність розуміти загальні та спеціальні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, чинники, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот.

ПК6. Здатність здійснювати критичний аналіз джерел інформації, виявляти їхню тенденційність, та ефективно використовувати різні типи джерел у професійній діяльності.

ПК10. Знання нових підходів до шкільної історичної, громадянської освіти в умовах багатокультурного суспільства та процесу євроінтеграції.

Структура освітнього компонента.

Денна / заочна форма здобуття освіти

Назви змістових модулів і тем	Ус.	Лек.	Сем.	Сам. р.	Кон.	Форма кон./ Бали
Змістовий модуль 1. Історико-краєзнавча та пам'яткоохоронна діяльність на Правобережній Україні кінця XVIII – першої половини XIX століття.						
Тема 1. Правобережна Україна як історико-культурний регіон: джерельна база та історіографія проблеми (кін. XVIII – початок XX ст.)	10/11	2	2	5/10	1/1	10 б. ДС, повідомлення, самостійна робота
Тема 2. Теоретичні засади вивчення і збереження історичних пам'яток Правобережної України кінця XVIII – початку XX століття.	15/14	2/2	2	10/10	1/2	10 б. ДС, робота в парах, повідомлення, РМГ
Тема 3. Археологічні з'їзди XIX – початку XX ст. як чинник розвитку історичного пам'яткознавства Правобережної України.	15/14	2	2/2	10/10	1/2	10 б. ДС, повідомлення, самостійна робота

Тема 4. Академічні наукові установи у процесі дослідження та фіксації пам'яток Правобережної України	13/12		2	10/10	1/2	10 б. ДС, повідомлення, робота в парах, презентація
--	-------	--	---	-------	-----	---

Тема 5. Михайло Іванішев і становлення документально-археографічного напрямку в дослідженні Правобережжя	13/12		2	10/10	1/2	10 б. ДС, повідомлення, самостійна робота, РМГ, презентація
Разом за модулем 1	76/73	6/2	10/2	55/60	5/9	
Змістовий модуль 2. Історико-краєзнавчі та пам'яткоохоронні дослідження на Правобережній Україні другої половини ХІХ — початку ХХ століття.						
Тема 6. Наукові товариства Києва як осередки історико-краєзнавчої думки	10/14	2/2	2	5/10	1/2	10 б. ДС, повідомлення, презентація
Тема 7. Персоналістичний вимір пам'яткознавства: Володимир Антонович і його школа	13/12		2	10/10	1/2	10 б. ДС, повідомлення, презентація
Тема 8. Музейна справа на Правобережній Україні: інституції, колекції, концепції експозиції	12/11		2	10/10	=/1	10 б. ДС, повідомлення, презентація
Тема 9. Діяльність Адріан Прахов та Київське товариство охорони пам'яток старовини і мистецтва у збереженні пам'яток регіону	13/14		2/2	10/10	1/2	10 б. ДС, повідомлення, презентація
Тема 10. Польові дослідження, експедиції та реставраційні практики на Правобережній Україні	15/16	2	2/2	10/12	1/2	10 б. ДС, повідомлення, презентація

(друга половина XIX – початок XX ст.)						
Разом за модулем 2.	74/77	4/2	10/4	55/62	5/9	
Види підсумкових робіт (за потреби)						
Модульна контрольна робота (за наявності)						
ІНДЗ (за наявності)						
Інше (вказати) самостійна робота						
Всього годин /балів	150/150	10/4	20/6	110/122	10/18	100

Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо*

Самостійна робота.

Самостійне опрацювання певної теми передбачає поглиблений аналіз джерел і наукової історичної літератури, наукової періодики, на основі чого виконання письмової роботи (есе).

Т теми :

1. Волинь як історико-культурний регіон: джерела до вивчення пам’яток краю. Архіви, стародруки, мемуаристика, статистичні описи.
2. Луцьк у дослідженнях ХІХ ст.: замок, кафедральні храми, міська забудова
3. Острог як осередок історичної пам’яті Волині.
4. Дубно і князівські резиденції Волині в історико-архітектурних студіях.
5. Почаїв у наукових описах ХІХ ст.: сакральна спадщина і конфесійний контекст. Почаївська лавра.
6. Експедиції та археологічні дослідження на Волині у ХІХ – на початку ХХ ст.
7. Візуальні образи Правобережжя: альбоми Г. Пейєра та Н. Орди як джерело з історії пам’яток
8. Бібліотеки духовних навчальних закладів Поділля і Волині: збереження стародруків та рукописної спадщини.
9. Володимир Антонович і формування наукової школи дослідження Правобережної України.
10. Наукова діяльність Історичне товариство Нестора-літописця та його волинські студії.
11. Київське товариство охорони пам’яток старовини і мистецтва і збереження пам’яток Київщини та Волині.
12. Адріан Прахов і дослідження сакральної архітектури Києва та Волині.

13. Йосип Ролле — краєзнавець Поділля та Волині
14. Кость Широцький і відкриття архітектурної спадщини Волині
15. Михайло Іванішев: археографічні студії та «Архив Юго-Западной Руси».
16. Музейні осередки Волині та Поділля: від приватних колекцій до публічних музеїв
17. Подільське церковне історико-археологічне товариство і формування давньосховищ.
18. Археологічні з'їзди XIX ст. та представлення пам'яток Волині й Поділля
19. Місцеві аматори старовини Волині: роль громадськості у збереженні спадщини.
20. Волинь як простір пам'яті: регіональна ідентичність і збереження культурної спадщини у XIX – на початку XX ст.

IV. Політика оцінювання.

Система оцінювання з ОК базується на Положенні про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти ВНУ імені Лесі Українки (https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/09/2024-olozhennya_pro_org_anizatsiyu_navch._pr_otsesu_u_VNU_%D1%80%D0%B5%D0%B4.pdf).

Залік викладач виставляє за результатами поточної роботи за умови, що здобувач освіти виконав ті види навчальної роботи, які визначено силабусом (програмою) ОК. У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин тощо), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми. У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання анулюються. Відвідування лекційного та семінарського курсів обов'язкове.

У разі неможливості бути присутнім на заняттях (індивідуальна форма навчання тощо), здобувач повідомляє про це викладача і виконує завдання за одним з наступних варіантів:

1. завдання самостійної роботи за пропущеною темою,
2. набирає бали з ОК за інформальною формою навчання, звітується викладачеві індивідуально.

Визнаються результати навчання, отримані в інформальній та неформальній освіті (професійні курси, тренінги, онлайн-освіта), котрі за тематикою відповідають освітньому компоненту/окремій темі освітнього компонента. Детальна інформація щодо процедури зарахування результатів неформальної освіти за посиланням: ПОЛОЖЕННЯ про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки. URL: <http://surl.li/qzqcbm>

Виконання завдань здобувачем та їх оцінювання викладачем повинно відбуватися із дотриманням норм академічної доброчесності (Див. Кодекс академічної доброчесності. URL: https://ra.vnu.edu.ua/akademichna_dobrochesnist/kodeks_akademichnoi_dobrochesnosti/

V. Підсумковий контроль

Формою підсумкового семестрового контролю є залік, який складається в разі недостатності набраних поточних балів, оцінюється в 100 балів (в окремих випадках онлайн-тестування).

Контрольні питання:

1. Бібліотеки Волинської, Київської, Подільської: як вони зберігали стародруки та рукописи.
2. Вивчення старожитностей Волинської, Київської, Подільської губернії та створення археологічної карти (60-і рр. XIX – 1901 р.).

3. В. Антонович і його внесок у дослідження історії Правобережної України.
4. Г. Павлуцький: пам'ятки та історичні дослідження Правобережжя.
5. Діяльність Історичного товариства Нестора-літописця: наука і громадська робота.
6. Київське товариство охорони пам'яток старовини та мистецтва: перші кроки у пам'яткознавстві.
7. Наукові та громадські товариства: формування концепцій пам'яткоохоронної роботи у XIX – на початку XX ст.
8. А. Прахов – дослідник історії і пам'яток Правобережної України.
9. Євфимій Січинський (1859–1937): наукова та громадська діяльність у Правобережжі.
10. Єпархіальна бібліотека Кам'янця-Подільського – осередок збереження пам'яток друку.
11. Загальноросійські археологічні з'їзди та їх роль у розвитку пам'яткознавства.
12. Реконструктивні роботи для збереження архітектурних пам'яток Правобережної України.
13. Й. Січинський і розвиток краєзнавчого руху на Правобережжі.
14. Йосип Ролле – краєзнавець Поділля та його дослідження.
15. Історія Правобережної України у працях XIX – початку XX ст. дослідників.
16. Колекція стародруків Подільського церковного історико-археологічного товариства.
17. Кость Широцький – дослідник української архітектури.
18. Польські академіки на Поділлі: внесок Леона Бялковського.
19. М. Іванішев та дослідження пам'яток Правобережної України.
20. М. Тучемський – церковний дослідник історичних пам'яток.
21. М. Я. Орловський: історія сіл і міст України.
22. Місцеві аматори старовини та охорона культурної спадщини.

23. Музеї історичного профілю на Правобережжі: пошук і збереження пам'яток.
24. Наукові розвідки російських вчених у пам'яткознавстві Правобережної України.
25. Науково-пошукові експедиції вчених і місцевих дослідників у губерніях Правобережжя.
26. Фортифікаційні пам'ятки XV–XVII ст. на Поділлі: охорона та реконструкція.
27. П. В. Клименко – історик Поділля та його дослідження.
28. Діяльність церковних братств Волині у справі пам'яткоохоронної роботи.
29. Петербурзька та Московська археологічні комісії: внесок у вивчення історії Правобережної України.
30. Теоретичні засади вивчення і збереження історичних пам'яток Правобережної України (кінець XVIII – початок XX ст.).

**Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів, де
формою контролю є залік**

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
0–59	Незараховано (необхідне перескладання)

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Аркуша О., Кондратюк К., Мудрий М., Сухий О. Час народів. Історія України XIX століття: навчальний посібник / за заг. ред. М. Мудрого. Львів, 2016. 407 с.
2. Kind-Voitiuk N. Application of computer technologies in innovative educational activity of a teacher. International Journal of Computer Science and Network Security. 2022. Vol. 22. № 6. P. 771–777.
http://ijcsns.org/07_book/html/202206/202206097.http://paper.ijcsns.org/07_book/202206/20220697.pdf
3. Актуальні питання виявлення і дослідження пам'яток історії та культури. 2 ч. -Ч.1. К.: Інститут історії України НАН України, 1999. 255 с.
4. Акуленко В.І. Охорона пам'яток культури в Україні (1917-1990). К.: Вища школа, 1991. 274 с.
5. Баженов Л. В. Alma-mater подільського краєзнавства. Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2005. 416 с.
6. Баженов Л. В. Архієпископ, ректор, учений (дослідник Поділля Митрофан Сімашкевич). *Освіта, наука і культура на Поділлі*: зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський: Оіюм, 1998. Т. 1. С. 197-201.
7. Баженов Л. В. Здружені історією Поділля. Духовні витоки Поділля: творці історії краю. Хмельницький: Поділля, 1997. С. 15-20.
8. Баженов Л. В. Історичне краєзнавство Правобережної України XIX – на початку XX ст. Становлення. Історіографія. Бібліографія. Хмельницький: Доля, 1995. 255 с.
9. Баженов Л. В. Михайло Орловський – діяч українського національного відродження, видатний краєзнавець Поділля. Духовні витоки Поділля: творці історії краю. Хмельницький: Доля, 1994. С. 27-30.
10. Баженов Л. В. Поділля в працях дослідників і краєзнавців XIX-XX ст. Історіографія. Бібліографія. Матеріали. Кам'янець-Подільський, 1993. 480 с.
11. Бакалець О. А. Історія України з найдавніших часів до початку XXI

- століття. Підручник. (Конспекти лекцій, персоналії, таблиці, документи, хронологія, тести, словник). Львів: «Магнолія-2006», 2024. 597 с .
12. Бовуа Д. Трикутник Правобережжя: царат, шляхта і народ. 1793–1914 рр. / пер. з франц. З. Борисюк. Київ: ТОВ “Видавництво “Кліо”, 2020. 872 с.
 13. Бондаренко Г. Історичне краєзнавство Волині. Луцьк: РВВ "Вежа", 2003. Книга 1. 247 с.
 14. Бондаренко Г. Історичне краєзнавство Волині. Луцьк: РВВ "Вежа", 2003. Книга 2. 215 с.
 15. Ваврух М., Гавалюк Р. Нариси з історії української культури: архітектура, образотворче мистецтво, музика, театр, кіно. Львів: Світ, 2018. 224 с.
 16. Вендланд А.-В. Русофіли Галичини. Українські консерватори між Австрією та Росією, 1848-1915 / пер. з нім. Х. Назаркевич; наук. ред. М. Мудрий; Львівський національний університет ім. І. Франка. Львів: Літопис, 2015. 688 с.
 17. Верига В. Нарис історії України. Львів: Світ, 1996. 447 с.
 18. Гаврилюк С. Археологічні з'їзди і Волинь.*Питання стародавньої та середньовічної історії, археології й етнології: Збірник наукових статей.* – Чернівці: Золоті литаври, 1999. Том 3. С.212-216.
 19. Гаврилюк С. В. Історичне пам'яткознавство Волині, Холмщини і Підляшшя (XIX – початок XX ст.): монографія. Луцьк: Вежа, 2002. 532 с.
 20. Гаврилюк С. В. Історичне пам'яткознавство Волині XIX - початку XX ст. (За документами Рукописного архіву Інституту історії Матеріальної культури Російської Академії наук). *Архіви України.* 2002. № 4-6. С. 207-217.
 21. Гаврилюк С. Волинське церковно-археологічне товариство в історичних дослідженнях краю кінця XIX – початку XX ст. *Історія релігій в Україні: Праці X-ї міжнародної наукової конференції* (Львів, 16-19 травня 2000 року). Книга I. Львів: Логос, 2000. С. 95-101.
 22. Гаврилюк С. Волинські пам'ятки в діяльності професора Адріана Прахова. *На службі Кліо: Збірник наукових праць на пошану Любомира*

Романа Винара, з нагоди 50-ліття його наукової діяльності. Київ: Вид-во Отців Василіан “Місіонер”, 2000. С.418-428.

23. Гаврилюк С. Волинь у дослідженнях Історичного товариства Нестора-літописця. *Науковий вісник Волинського державного університету ім. Лесі Українки. Історичні науки.* 2000. № 1. Луцьк: Вид-во Волинського державного університету ім. Лесі Українки, 2000. С.45- 50.
24. Гаврилюк С. Городоцький музей у краєзнавчих дослідженнях Волині. *Питання історії України: Збірник наукових статей.* Чернівці: Золоті литаври, 2000. Т.4. С.452-458.
25. Гаврилюк С. Джерела до вивчення історії перших музеїв Волинської губернії. *Волинський музей. Історія і сучасність.* Науковий збірник. Випуск II. Луцьк: Надстир'я, 1999. С.39-41.
26. Гаврилюк С. Діяльність православних церковних братств щодо вивчення та збереження волинських старожитностей. *Літопис Волині.* 2001. Ч.1. С.55-61.
27. Гаврилюк С. Історичні пам'ятки Волині, Холмщини та Підляшшя у дослідженнях професора М.І.Петрова. *Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць.* Вип. 96-97. Історія. Чернівці: Рута, 2000. С.172-182.
28. Гаврилюк С. Історичні розвідки учасників музейного будівництва на Волині другої половини ХІХ – початку ХХ ст. *Житомирищина на зламі тисячоліть:* Науковий збірник “Велика Волинь”: Праці Житомирського науково-краєзнавчого товариства дослідників Волині. Т.21 / Відп. редактор М.Ю.Костриця. Житомир: М.А.К., 2000. С.30-32.
29. Гаврилюк С. Листування – одна з форм роботи Київського товариства охорони пам'яток старовини і мистецтва по виявленню відомостей про старожитності Волині (на основі документів Центрального державного історичного архіву у м. Києві). *Україна, українці, українознавство у ХХ ст. в джерелах і документах:* Збірник наукових праць. У 2-х частинах. К.: НВЦ “Наша культура і наука”, 1999. Ч.1. С.124-128.

30. Гаврилюк С. Орест Левицький як пам'яткознавець Волині. *Збірник навчально-методичних матеріалів і наукових статей історичного факультету* [ВДУ ім. Лесі Українки]. 2001. Випуск 6. Луцьк: Вежа, 2001. С.110-114.
31. Гаврилюк С. Пам'яткознавчі видання П. Батюшкова про Волинь як елемент русифікаторської політики самодержавства. *Науковий вісник Волинського державного університету ім. Лесі Українки. Історичні науки*. 2001. № 5. Луцьк: Вежа, 2001. С.102-106.
32. Гаврилюк С. Перші дослідники археографічних та історичних пам'яток міста Володимира-Волинського. *Минуле і сучасне Волині: Олександр Цинкаловський і край*. Матеріали IX наукової історико-краєзнавчої міжнародної конференції. 20-23 січня 1998 р. /Відп. редактор Г.В.Бондаренко. Луцьк: Надстир'я, 1998. С.97-99.
33. Гаврилюк С. Поняття історичної пам'ятки в російському пам'яткознавстві XIX – початку XX століть. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія": Історичні науки*. Острог: Національний університет "Острозька академія", 2002. Вип. 2. С. 229-240.
34. Гаврилюк С. Початки археологічних досліджень на Житомирщині. *Житомирщина крізь призму століть: Науковий збірник* Відповідальний редактор М.Ю.Костриця. Житомир: Журфонд, 1997. С.13-15.
35. Гаврилюк С. Реконструкція пам'яток церковної архітектури Волині у другій половині XIX– на початку XX ст. *Літопис Волині*. 2008. Ч. 4. С. 13–17.
36. Гаврилюк С. Російське законодавство першої половини XIX століття про охорону пам'яток церковної старовини. *Науковий вісник Волинського державного університету ім. Лесі Українки. Історичні науки*. 2001. № 10. Луцьк: Вежа, 2001. С.169-175.
37. Гаврилюк С. Формування документально-археографічної бази історичного волинезнавства. *Збірник навчально-методичних матеріалів і наукових статей історичного факультету* [ВДУ ім. Лесі Українки]. 1999. Вип.4. Луцьк: Вид-во Волинського державного університету ім. Лесі

Українки, 1999. С.160-165.

38. Гаврилюк С. Церковні пам'яткознавчі осередки Холмщини та Підляшшя другої половини ХІХ – початку ХХ століть. *Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць*. Вип. 123-124. Історія. Політичні науки. Міжнародні відносини. – Чернівці: Рута, 2002. С. 37-46.
39. Гаврилюк С. Церковно-археологічний музей при Холмському Свято-Богородицькому братстві. *Історія релігій в Україні: Праці XII-ї міжнародної наукової конференції* (Львів, 20-24 травня 2002 року). Книга І. Львів: Логос, 2002. С.93-98.
40. Гирич І. Українські інтелектуали і політична окремішність (середина ХІХ – початок ХХ ст.). К.: Український письменник, 2014. 496 с.
41. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної нації ХІХ–ХХ століття. Київ: Yakaboo Publishing, 2019. 656 с.
42. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. Київ: Портал, 2021. 432 с.
43. Скульчик С. Історія України: становлення модерної нації / за ред. М. Климчука; авториз. пер. з англ. А. Цимбал. Київ: Laurus, 2011. 376 с.
44. Заремба С. З. Українське пам'яткознавство: історія, теорія, сучасність. К.: Логос, 1995. 447 с.
45. Заремба С. Нариси з історії українського пам'яткознавства. К.: ТОВ Видавництво „Аратта”, 2002. 204 с.
46. Історія Волині: видання друге, змінене і доповнене / наук. редактор, керівник автор. колективу М. М. Кучерепа ; авт. кол.: В. А. Білик, Г.В.Бондаренко, В. І. Бортніков, Н. В. Кінд-Войтюк та ін.; Волинський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк: Надстир'я, 2024. 672 с.
<https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/26102>
47. Історія України нового часу (кінець ХVІІІ – початок ХХ ст.): методичні рекомендації до семінарських занять / Уклад. Н. В. Кінд-Войтюк. Луцьк: Волинський університет ім. Лесі Українки, 2009. 96 с.

48. Кінд-Войтюк Н. В. Українські землі в умовах імперських трансформацій: політика модернізації, суспільні зміни та національна мобілізація (кінець XVIII — початок XX ст.). *Актуальні питання у сучасній науці*. 2025. № 8(38). С. 833-845. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-8\(38\)-833-845](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-8(38)-833-845)
49. Kind-Voitiuk N. Application of computer technologies in innovative educational activity of a teacher. *International Journal of Computer Science and Network Security*. 2022. Vol. 22. № 6. P. 771–777. http://ijcsns.org/07_book/html/202206/202206097. http://paper.ijcsns.org/07_book/202206/20220697.pdf
50. Кінд-Войтюк Н. В. Інноваційні методи і форми проведення семінарських занять при підготовці студентів зі спеціальності «Історія». *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка»)*. 2022. № 8 (13). С. 77–99. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-8\(13\)-78-89](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-8(13)-78-89)
51. Кінд-Войтюк Н. В. Масонство в Україні у XVIII – на початку XX ст. *Вісник науки та освіти*. 2024. № 8 (26). С. 1434-1448. <http://perspectives.pp.ua/index.php/vno/article/view/14614/14684> DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-8\(26\)-1434-1448](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-8(26)-1434-1448)
52. Кінд-Войтюк Н., Талімончук Ю. Учитель віри й нації: Полієвкт Скрипник. *Перспективи та інновації науки. (Серія «Педагогіка»)*. 2025: № 6(52). С. 516–527. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-6\(52\)-516-527](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-6(52)-516-527)
53. Кінд-Войтюк Н. В. Історія становлення Волинського музею (1929-1939 р.р.) *Вісник науки та освіти. Серія «Історія та археологія»*. 2023. Випуск № 10 (16). С. 1051-1064. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-10\(16\)-1051-1063](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-10(16)-1051-1063)
54. Кінд-Войтюк Н. В. Діяльність Волинського товариства краєзнавців і охорони пам'яток старовини та Волинського товариства друзів наук щодо виявлення щодо виявлення, вивчення і збереження історико-культурних пам'яток Волині у міжвоєнний період. *«Наука і техніка сьогодні» (Серія «Педагогіка»)*: журнал. 2022. № 10. 2022. С. 247–258. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-10\(10\)-247-257](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-10(10)-247-257)

55. Кінд-Войтюк Н. В. Сучасний вчитель історії та інформаційно-комунікаційна компетентність на уроках у Новій українській школі. *Літопис Волині. Серія «Історія та археологія»*. 2021. Число 24. С. 103–108. DOI: <https://doi.org/10.32782/2305-9389/2021.24.17>
56. Кінд-Войтюк Н. Микола Куделя – культурно-освітній та громадський діяч Волині. *Літопис Волині. Серія «Історія та археологія»*. Видавничий дім: «Гельветика», 2022. Число 26. С. 42–47. <https://doi.org/10.32782/2305-9389/2022.26.03>
57. Кінд-Войтюк Н. В., Долінчук Б. В., Похила О. М. Микола Савич у контексті діяльності Кирило-Мефодіївського братства: маловідомі сторінки українського національного руху. Наука, освіта, технології: сучасні виклики та перспективи розвитку: зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф. (Кременчук, 2 черв. 2025 р.): у 2 ч. Кременчук: ЦФЕНД, 2025. Ч. 1. 152 с. С. 54–58. <https://www.economics.in.ua/2025/06/02-01.html>
58. Кінд-Войтюк Н. В., Шокот М. В. Формування політичних поглядів Тараса Шевченка та їх вплив на суспільно-політичну думку України XIX–XX ст. Наука, освіта, технології: сучасні виклики та перспективи розвитку: зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф. (Кременчук, 2 черв. 2025 р.): у 2 ч. Кременчук: ЦФЕНД, 2025. Ч. 1. 152 с. С. 59–64. <https://www.economics.in.ua/2025/06/02-01.html>
59. Кінд-Войтюк Н. В., Зінчук А. Р. Внесок Павла Чубинського в українське національне відродження другої половини XIX ст. Два роки війни: наслідки та перспективи : тези доповідей учасників Всеукраїнської онлайн-конференції (м. Київ, 15 травня 2024 р.) \[Електронне наукове видання] / за заг. ред. Н. Алюшиної, Р. Панчишина. Київ : БФ «Науковці та освітяни для ЗСУ», 2024 352 с. С. 298–301. ISBN 9798329420128. DOI 10.5281/zenodo.12188432 <https://naukarmy.org.ua/zbirka-dva-roky-vijny-naslidky-ta-perspektyvy/>
60. Кінд-Войтюк Н. В. Український громадсько-політичний діяч, композитор, голова товариства «Просвіта»: Анатоль Вахнянин. *Наукові*

інновації та передові технології. 2024. №11 (39). С. 1305–1312.<http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/16427/16498>;
DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-11\(39\)-1305-1312](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-11(39)-1305-1312)

61. Кінд-Войтюк Н. В. Українські землі в умовах імперських трансформацій: політика модернізації, суспільні зміни та національна мобілізація (кінець XVIII — початок XX ст.). *Актуальні питання у сучасній науці*. 2025. № 8(38) С. 833-845. DOI: <https://doi.org/10.52058/2786-6300->
62. Кушпетюк О. Вітчизняна історіографія про перші музеї Волинської губернії. Україна, українці, українознавство у XX ст. в джерелах і документах: Збірник наукових праць. У 2-х частинах. К.,1999. Ч.1. С.102-105.
63. Кушпетюк О. Звіти Городоцького музею барона Ф.Штейнгеля – джерело вивчення історії одного з перших музеїв Волинської губернії. *Збірник навчально-методичних матеріалів і наукових статей історичного факультету*. Випуск 3.Луцьк, 1998. С.77-79.
64. Кушпетюк О. Історико-краєзнавча діяльність братства імені князів Острозьких. *Збірник навчально-методичних матеріалів і наукових статей історичного факультету*. Випуск 4.- Луцьк, 1999.С.26-30.
65. Кушпетюк О. Історико-краєзнавча діяльність музею при Товаристві дослідників Волині. *Житомирищина на зламі тисячоліть: Науковий збірник “Велика Волинь”*: Праці Житомирського науково-краєзнавчого товариства дослідників Волині. Т.2. Житомир, 2000. С.33-35.
66. Кушпетюк О. Історичні пам’ятки в експозиціях волинських давньосховищ кінця XIX – початку XX ст. *Питання історії нового та новітнього часу*: Збірник наукових статей. Випуск 7. Чернівці, 2000.254-261.
67. Кушпетюк О. Микола Федотович Біляшівський і волинське музейництво. *Науковий вісник Волинського державного університету імені Лесі Українки. Історичні науки*. Луцьк, 2000. № 1. С.96-100.
68. Кушпетюк О. Наукові експедиції (екскурсії) музейних закладів XIX – початку XX ст. по вивченню історії та старожитностей Волині. *Питання стародавньої та середньовічної історії, археології й етнології*: Збірник

- наукових статей. Чернівці, 1999. Том 3. С.221-225.
69. Петров М. Б. П. В. Клименко – історик Поділля. Духовні витoki Поділля: творці історії краю. Хмельницький: Поділля, 1994. С. 43-44.
70. Плохій С. Брама Європи: Історія України від скіфських воєн до незалежності / пер. з англ. Р. Клочка. Харків: КСД, 2016. 496 с.
71. Поливач К.А. Історико-культурна спадщина як фактор розвитку регіонів та населених місць України. *Український географічний журнал*. 2005. № 1. С.35-62.
72. Прокопчук В. С. Йосип Ролле – краєзнавець Поділля. Поляки на Хмельниччині: погляд крізь віки. Хмельницький: Поділля, 1999. С. 495-506.
73. Старенький І. О. Подільське єпархіальне Давньосховище: віхи розвитку (1890-1920 рр.).*Науковий вісник «Межибіж»: матер. V наук.- краєзн. конф. «Стародавній Межибіж в історико-культурній спадщині України»*. Хмельницький: Мельник А. А., 2011. Ч. 2. С. 158- 166.
74. Сучасні інформаційні технології в охороні та дослідженні пам'ятника історії та культури. *Історико-культурна спадщина України: проблеми дослідження та збереження*. К., 1998. С.91-103.
75. Терещенко Ю. Україна та Європа: нарис історії від найдавніших часів до початку ХІХ ст. Київ: Темпора, 2024. 892 с.
76. Трембіцький А. М. М. Я. Орловський і Є. Й. Сіцінський – дослідники історії сіл, міст і містечок України. *Матеріали ХІ Подільської історико-краєзнавчої конференції*. Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2004. С. 398-406.
77. Трембіцький А. М. Митрофан Сіماشкевич: хроніка життєвих і творчих шляхів (1845-1930 рр.). *Освіта, наука і культура на Поділлі: зб. наук. пр.* Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2004. Т. 4. С. 138-146.
78. Уривалкін О. М. Довідник з історії України. Київ: Дакор, КНТ, 2009. 1008 с.
79. Федорова Л. Д. Діяльність Київського товариства охорони пам'яток старовини і мистецтва зі збереження культурної спадщини України. 1910-1920 рр.: монографія. К.: Ін-т іст. України, 2008. 296 с.

80. Федорова Л. Д. Київське воєнно-історичне товариство в пам'яткоохоронному і краєзнавчому русі Наддніпрянської України початку ХХ ст. К.: Ін-т іст. України, 2005. 261 с.
81. Хрестоматія з історії України / Упоряд. та автор коментарів О. М. Уривалкін. Київ: КНТ, 2007. 520 с.
82. Шандра В. С. Генерал-губернаторства в Україні: ХІХ – початок ХХ століття. Київ: Інститут історії України НАН України, 2005. 427 с.
83. Шандра В., Аркуша О. Україна в ХІХ столітті: доба модернізації / Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. Київ: Академперіодика, 2022. 706 с., 136 с. іл. (Україна. Нариси історії). URL: <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN>
84. Шейко В. М., Білоцерківський В.Я. Історія української культури: навч. посіб. 2-ге вид., виправл. Київ: Знання, 2010. 271 с.
85. Шуба О. В. Церковне пам'яткознавство у національному відродженні України. *Археометрія*. 1998. №2. С. 96-105.
86. Ясь О. Історик і стиль. Визначні постаті українського історіописання у світлі культурних епох (початок ХІХ – 80-ті роки ХХ ст.): У 2 ч. / відп. ред. В. А. Смолій; НАН України. Інститут історії України. Ч. 1. К.: Інститут історії України, 2014. 587 с.

Інтернет ресурси

87. Бібліотека Волинського національного університету імені Лесі Українки (<https://library.vnu.edu.ua/>)
88. Ейдос – альманах присвячений проблемам теорії історіографії, методології та історії історичної науки (www.resource.history.org.ua)
89. Інститут історії України НАН України(www.resource.history.org.ua)
90. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України (<http://www.ipiend.gov.ua>)
91. Інститут українознавства імені І.Крип'якевича НАН України

(<http://www.inst-ukr.lviv.ua/>)

92. Інституційний репозитарій Волинського національного університету імені Лесі Українки (<https://evnuir.vnu.edu.ua/>)

93. Локальна історія (<https://localhistory.org.ua>)
94. Міжнародний комітет історичних наук (www.cish.org)
95. На скрижалях (<https://na-skryzhalyah.blogspot.com/>)
96. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (www.nbuv.gov.ua)
97. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого (<https://nlu.org.ua/article.php?id=146>)
98. Національна історична бібліотека України (<https://nibu.kyiv.ua>)
99. Український інститут національної пам'яті (www.uinp.gov.ua)
100. Український історичний портал ([www. http://resource.history.org.ua](http://www.history.org.ua))
101. Український історичний портал (<http://www.history.org.ua>)
102. Читиво – вільна бібліотека україномовної літератури - <https://chtyvo.org.ua>
103. ACLS History E-Books (США) (www.historyebooks.org)
104. Hartford Web Publishing (США) (www.hartford.hwp.com)